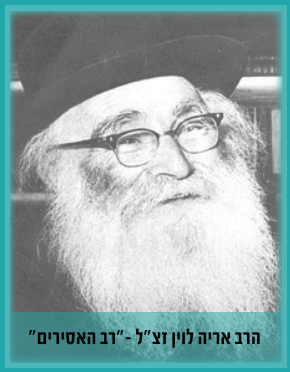
הרב אריה לוין זצ"ל - "רב האסירים"

כמים חיים

בנשיאותו של הרב חיים אידלס שליט"א

בהוצאת ע"ר "איש צדיק היה" 580546158

פרשת פקודי

ב' אדר ב' תשפ"ב

גליון מספר 249

דרך חיים

"רבי אומר... והסתכל בשלשה דברים ואי אתה בא לידי עבירה דע מה למעלה ממך עין רואה ואוזן שומעת וכל מעשיך בספר נכתבין" (אבות ב א).

ג' תקופות עברו על עם ישראל. בתחילת דרכם זכו לנבואה, בה הנביא - "הרואה" היה מורה לנו כל מה שאנו צריכים. כפי שאנו מוצאים אצל שאול, "לפנים בישראל כה אמר האיש בלכתו לדרש אלהים לכו ונלכה עד הראה, כי לנביא היום יקרא לפנים הראה" (שמואל א ט ט). הוא שהיה מדריך כל אחד ואחד לפי צרכו וחפצו. זוהי מדרגת "עין רואה".

מימי אנשי כנסת הגדולה פסקה הנבואה מישראל והיו משתמשים בבת-קול, כמו שמצינו במחלוקת ר' אליעזר וחכמים ב'תנורו של עכנאי' - "חזר ואמר להם: אם הלכה כמותי - מן השמים יוכיחו. יצאתה בת קול ואמרה: מה לכם אצל רבי אליעזר שהלכה כמותו בכל מקום" (בבא מציעא נט:). והיא מדרגת "אוזן שומעת".

התקופה האחרונה היא תקופה בה כבר אין לא נביאים רואים ב'עין רואה', ולא חכמים שומעי בת-קול ב'אוזן שומעת', ואזי נשאלת השאלה כיצד נדע אנו מה עלינו לעשות? על זה אמר רבי יהודה הנשיא - "וכל מעשיך בספר נכתבים", התבונן נא בתורה שבכתב ובעל פה וכך תדע כיצד לכלכל את מעשיך.

ישנם שני סוגי ציווים - ציווי אחד הוא ציווי המלך אל העם, שאדם העובר על ציווי זה נענש לפי חוקי המלכות, בעונש שכזה אין שייכות אמיתית בין גוף העבירה לעונש שבא בעקבות העבירה עליה. ובשל כך, כל עוד לא נתפס אותו עבריין על ידי שוטרי המלך לא ייענש הוא על עבירתו. ציווי אחר הוא ציווי הרופא לחולה שלא יאכל מאכל כזה או אחר. החולה שלא יאזין להוראת הרופא יינזק בעברתו עצמה ולא בענישה חיצונית. ממילא על עבירה שכזו לא שייך תחנונים ובקשת מחילה, בעוד שבענישת המלך ישנה מקום לחרטה ותשובה.

ציוויי התורה הקדושה אינם דומים לגזירת מלך ביחס העבירה והעונש, "תיסרך רעתך ומשבותיך תוכחך" (ירמיהו ב יט) - העבירה עצמה היא שמביאה את היסורים על האדם. זו הסיבה ש"שאלו לנבואה חוטא מהו עונשו אמרה להן "הנפש החוטאת היא תמות" (יחזקאל יח ד)" (ירושלמי מכות ב ו), שכיוון שהענישה עצמית לחטא הרי אין דרך לחטוא ולא לסבול את ייסורי החטא. אלא שבזה שונה הצו האלהי מצו הרופא, "שאלו לקודשא בריך

המשך בעמוד הבא

הגליון מוקדש לעילוי נשמת

שרה בת יעקב ז"ל

כמים חיים

בנשיאותו של הרב חיים אידלס שליט"א

בהוצאת ע"ר "איש צדיק היה" 580546158

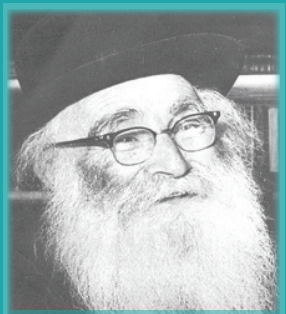

הרב אריה לוין זצ"ל - "רב האסירים"

דרך חיים

הוא חוטא מהו עונשו אמר להן יעשו תשובה ויתכפר לו" (שם). הקב"ה חידש בעולמו את אפשרות התשובה, והיא כתחיית המתים, "מחיה מתים ברחמים רבים סומך נופלים". ומדרגות שונות ישנן בין עבירות שונות, ממש כשם שיש מדרגות במחלות הטבע השונות: "עבר על עשה ושב - אינו זז משם עד שמוחלין לו... עבר על לא תעשה ועשה תשובה - תשובה תולה, ויום הכפורים מכפר... עבר על כריתות ומיתות בית דין ועשה תשובה - תשובה ויום הכפורים תולין, ויסורין ממרקין... אבל מי שיש חילול השם בידו - אין לו כח בתשובה לתלות, ולא ביום הכפורים לכפר, ולא ביסורין למרק. אלא כולן תולין, ומיתה ממרקת" (יומא פו.).

זהו טבעם של "פקודי ה' ישרים" - מחד טבעיים הם לנו ואין הקב"ה מענישנו באופן חיצוני, ומאידך ניתן לנו בחסד ה' היכולת לשוב בתשובה שלמה אם חלילה התרחקנו מאור פניו וממצוותו.

חודש טוב ומבורך ושבת שלום!

טלפון: 1700-700-999 | **דוא"ל:** office@ish-tsadik.org.il | **אתר:** www.ish-tsadik.org.il

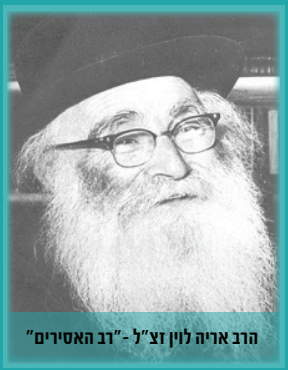
הרב אריה לוין זצ"ל - "רב האסירים"

כמים חיים

בנשיאותו של הרב חיים אידלס שליט"א

בהוצאת ע"ר "איש צדיק היה" 580546158

בדרכו של ר' אריה

כאות ומופת לדורות היוו ר' אריה והרבנית הצדקנית צפורה-חנה ז"ל סמל ודוגמא בפעולותיהם הנשגבות של גמילות חסד, וקיימו את דברי חז"ל פשוטם כמשמעם: "לעולם יגמול אדם חסד אפילו עם מי שהרע לו ולא יהיה נוקם ונוטר, וזה דרכן של ישראל קדושים", מבלי לחדש חשבונות אישיים, ותוך ויתור אישי על כוחם ממונם וכבודם.

באחת מצואותיו מעיד ר' אריה על עצמו:

"כידוע החזקתי במצוה לבקר את אחינו הנדכאים בבית הסוהר בכל שבת ויום טוב. מעולם לא עצרני גשם ושלג, גם בימי הפרעות הלכתי במסירות נפש ממש וברוך ה' כמה דברים גדולים העומדים ברומו של עולם זיכה ה' על ידי. ביקשתי מהמנהל האנגלי להבדיל את היהודים מן הערבים בחדר מיוחד, ואמנם כך עשה. וכן בנו מטבח כשר מיוחד בשביל האסירים. וגם הנידונים למוות שניצלו ברחמי ה' היה לי חלק בזה".

(דרך אבות עמוד מא)

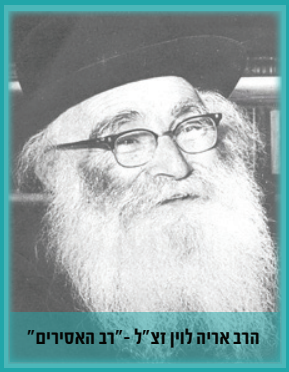
הרב אריה לוין זצ"ל - "רב האסירים"

כמים חיים

בנשיאותו של הרב חיים אידלס שליט"א

בהוצאת ע"ר "איש צדיק היה" 580546158

הלכה ומנהג

נשוב, לקראת סוף החורף, לדון עוד מעט בדיני ברכות הרעמים והברקים שבאים עלינו בחורף גשום ומבורך זה.

פוסק מרן השולחן ערוך (אורח חיים רכז א): "ועל הברקים ועל הרעמים... אומר: ברוך אתה ה' אלקינו מלך העולם עושה מעשה בראשית". ואם ירצה יאמר: " ברוך אתה ה' אלקינו מלך העולם שכחו וגבורתו מלא עולם". מבאר מרן המשנה ברורה (ס"ק ה) שכוונתו שיכול האדם לברך כל אחת משתי ברכות אלו על כל אחד מהם. אמנם מנהג העולם לברך על הרעם "שכחו וגבורתו מלא עולם" ועל הברק "עושה מעשה בראשית".

הכף החיים מוסיף וכותב שברכות אלו יש לברך בלי שם ומלכות, הוה אומר לומר "השם" במקום שם ה' ואלוקינו באות קו"ף ולא באות ה"א כפי שמברכים או לומר רק "ברוך עושה מעשה בראשית/ שכוחו וגבורתו מלא עולם". העיר עליו מרן הרב עובדיה יוסף (יחוה דעת ד יח) ופסק שיש לברך בשם ומלכות כסתימת לשון מרן השלחן ערוך.

כפי שהערנו בעבר אין צריך לראות את פסי הברק עצמו בשמים, אלא די בראיית ההבזק בשמיים. אדם שרואה ברק ושומע רעם בו זמנית (שבאים משני מקומות שונים) - מברך ברכה אחת ופוטר את שניהם. אבל אדם שראה ברק יכול לברך עליו ואינו צריך להמתין לשמיעת הרעם, משום שאין זו "ברכה שאינה צריכה", שכן כל אחד מהם מהווה סיבה לברכה. ודבר זה מושא לבלבול אצל הציבור ששוגים לומר שזוהי ההלכה הפסוקה.

אדם שבירך על רעם וברק פטר את הצורך לברך בכל אותה קדרות שמים. כלומר אם אחר שבירך נטהרו השמים מן העננים לחלוטין מן ענני הגשם (ואף אם נשארו 'ענני נוצה'), ואחר כך שוב התקדרו השמים בעבים והחלו רעמים וברקים - שב האדם ומברך. במצב שבו לא נטהרו השמים במשך יותר מיממה, הרי שברכות הרעמים והברקים מועילים ליממה - מעלות השחר ועד עלות השחר, ולכן אם ישמע או יראה שוב למחרת יברך אף שבאים הרעמים והברקים מאותה הסערה.

אדם ששמע קול רעם טרם נטילת ידים של שחרית - יכול לברך, שכן אין ה'רוח רעה' של לילה מעכבת מלברך. אמנם משום שהידים עסקניות יש להקדים ולנקותם בדבר מה- כגון בשמיכתו ואז יכול לברך

המשך בעמוד הבא

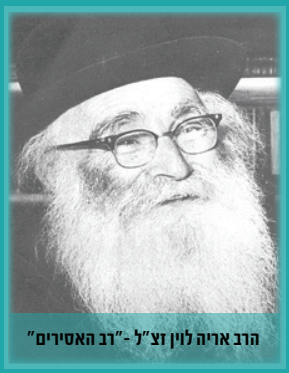
הרב אריה לוין זצ"ל - "רב האסירים"

כמים חיים

בנשיאותו של הרב חיים אידלס שליט"א

בהוצאת ע"ר "איש צדיק היה" 580546158

הלכה ומנהג

על הרעם. אמנם החיד"א (ברכי יוסף) סבר על פי הקבלה שאין לברך בעוד הידיים בעלות 'רוח רעה'.

אדם ששומע או רואה במהלך התפילה - יפסיק ויברך. בזה יש להבחין בין 'בין הפרקים' (כפי שביארנו בעבר מהם) של קריאת שמע וברכותיה לבין 'אמצע הפרק' שבו לא פוסקים לברך. אמנם השלחן ערוך הרב סבר שאפילו באמצע ברכות קריאת שמע ניתן להפסיק לברך. וכל זה משום שברכה זו היא 'ברכה עוברת' שלא בהכרח נזכה להזדמנות לברכה. אך גם לדעת השלחן ערוך הרב אין לברך בין "גאל ישראל" לתפילת עמידה ולא לכל אורך תפילת עמידה. אמנם אדם ששמע או ראה בזמן לימודו - הדבר תלוי בשאלה אם הברכה תגרום לו לאבד את הריכוז בלימודו, שאם יאבד את הריכוז פטור הוא מלברך (באר משה).

כמים חיים

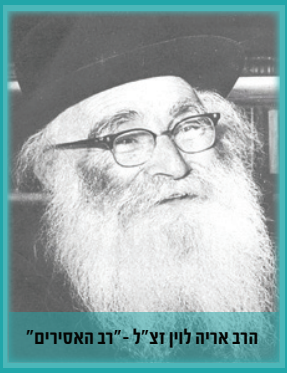
הרב אריה לוין זצ"ל - "רב האסירים"

בנשיאותו של הרב חיים אידלס שליט"א

בהוצאת ע"ר "איש צדיק היה" 580546158

שו"ת
עם הרב חיים אידלס

שאלה | האם ישנה העדפה לתת את מחצית השקל למוסדות ללימוד תורה, לעניים או שמהודר לתת מהם לכל צדקה?

תשובה | רבי חיים פלאג'י בספר רוח חיים (סימן תרצד) כותב לתרום את מחצית השקל לתלמידי חכמים עניים. ושמא הוא כדי להיות גם בזמן הזה כמקריב קרבן וכדברי רבותינו: ואמר רבי ברכיה הרוצה לנסך יין על גבי המזבח (בזמן הזה) ימלא גרונם של תלמידי חכמים יין (יומא עא.).

אולם מרן המשנה ברורה כתב לתת לעניים ולאו דווקא לתלמידי חכמים, ושמא עומד הדבר מול דברי המן כדברי חז"ל: "אמר ריש לקיש: גלוי וידוע לפני מי שאמר והיה העולם שעתיד המן לשקול שקלים על ישראל. לפיכך הקדים שקליהן לשקליו, והיינו דתנן "באחד באדר משמיעין על השקלים ועל הכלאיים"".